

Miten homma hoidetaan himaan?
Onko työn ja asumisen yhdistämisestä toimivaksi nuorten
asumispalveluksi?

Reetta Kinnunen
Kandidaatintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2017

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO
2. NUORTEN ASUNNOTTOMUUS
 - 2.1.Asunnottomuus ilmiönä
 - 2.2.Asunnottomuus pääkaupunkiseudulla
 - 2.3.Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisy Suomessa
 - 2.4.Asumisen ja työn yhdistäminen
3. TOIMIVA SOSIAALIPALVELU
4. PROSESSIT JA NIIDEN KEHITTÄMINEN
5. TUTKIMUSONGELMA, AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ
 - 5.1.Tutkimusongelma
 - 5.2.Aineisto
 - 5.3.Analyysimenetelmä
6. TULOKSET
 - 6.1.Homma himaan –palvelun nykyinen prosessi
 - 6.2.Prosesseista toimivaan sosiaalipalveluun
 - 6.2.1. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen
 - 6.2.2. Saatavuus
 - 6.2.3. Laadukas kokemus
 - 6.2.4. Vaikuttavuus
7. JOHTOPÄÄTÖKSET
8. LÄHTEET
9. LIITTEET

TIIVISTELMÄ: Miten homma hoidetaan himaan? - Onko työn ja asumisen yhdistämisestä toimivaksi nuorten asumispalveluksi?

Reetta Kinnunen
Kandidaatintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2017
Ohjaaja: Ilkka Virmasalo
Sivumäärä: 26 + liitteet

Tämän kandidaattityön tarkoituksena on selvittää, millainen Homma himaan –palvelun nykyinen prosessi on ja millaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat toimivan sosiaalipalvelun sisältöalueisiin, Homma himaan -palvelun nykyisestä prosessista voidaan löytää? Aineistona toimi itse keräämäni kysely- ja haastatteluaineisto, johon vastasivat asukkaat, organisaation jäsenet ja yhteistyökumppanit. Aineistoa analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Analyysissäni etsin nykyisestä prosessista asioita, joilla voidaan nähdä olevan vaikutusta Virtasen ja Stenvallin toimivan sosiaalipalvelun sisältöalueisiin, jotka linkittyvät palvelun saatavuuteen, laadukkaaseen kokemukseen, kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen sekä vaikuttavuuteen.

Tuloksista ilmeni, nykyisen prosessin mallintamisen jälkeen, että prosessista löytyi useita kohtia, jotka vaikuttivat sisältöalueisiin joko niitä tukien tai haitaten. Kysynnän ja tarjonnan kohtaamista tuki se, että nuorten asunnottomien määrä on pääkaupunkiseudulla suuri ja lisäksi yhteistyökumppanit, että asukkaat uskoivat asumismuodolle olevan kysyntää. Työn ja asumisen prosessissa ongelmaksi nousi työtehtävien hakuun liittyvä, työn kysynnän vähyys, mikä heijastui työtuntien täyttämisen vaikeuteen. Saatavuutta ja saavutettavuutta tuki se, että palvelun piiriin hakeutui oikeanlaisia nuoria, sosiaalisesti tai taloudellisesti syrjiviä tekijöitä palvelun piiriin hakemiselle ei löytynyt ja asukkaat kokivat palvelun piiriin hakemisen vaivattomaksi prosessiksi. Saatavuutta tai saavutettavuutta vähensi se, että palvelu on vielä suhteellisen marginaalinen tekijä kentällä, määrällisesti kohderyhmää ei ole vielä saavutettu ja sopimuksellisista sekä veroteknisistä asioista tuli ristiriitaisia arvioita.

Laadukasta kokemusta tukivat palvelun piiriin hakemisen helppous, osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunne ja, että työ antaa mahdollisuuden tehdä monenlaista. Työnkuvan muodostamisessa ja työn jatkuvuuden takaamisessa, kaivattiin enemmän tukea organisaatiolta. Vaikuttavuuden osalta voidaan todeta, että palvelu on vaikuttanut asukkaiden elämäntilanteeseen myönteisesti ja merkittävä asiakasmuutos on havaittavissa yksilön asunnottomuuden poistumisessa ja sillä on ollut myönteinen vaikutus nuorten sosiaalisen osallisuuden kokemukseen. Strategian puutteella voidaan nähdä olevan negatiivinen vaikutus vaikuttavuuteen.

Johtopäätöksenä summattiin palvelun kehittämisen kohteita, joiden avulla Homma himaan –palvelun olisi mahdollista päästä yhä lähemmäs toimivan sosiaalipalvelun ideaalia. Mahdollisia kehityskohteita olivat: esimerkki-työnkuvien listaaminen sekä niiden, että koko konseptin jatkuva esille tuominen asuintaloissa, yhteydenpidon vakiinnuttaminen organisaation ja asukkaiden välillä, toiminnan laillisuuteen sekä verotukseen liittyviin kysymyksiin ratkaiseminen, osittain sähköisen rekrytointiprosessin luominen, viestinnän kehittäminen, selkeän strategian luominen sekä digitaalisen alustan mahdollisuuksien pohtiminen.

1. JOHDANTO

Nuorten asunnottomuus ja asumisen ongelmat ovat nousseet merkittäväksi sosiaaliseksi ongelmaksi pääkaupunkiseudulla (kts. esim. Kostiainen & Laakso, 2015). Helsingissä vailla vakinaista asuntoa olevien nuorten määrä on peräti kaksinkertaistunut viimeisen vuosikymmenen aikana (Tilastokeskus, 2015). Asunnottomuuden tiedetään heikentävän ihmisten toimintakykyä ja hyvinvointia, ja sillä on havaittu olevan negatiivisia vaikutuksia muihin elämäntilanteisiin, kuten opiskelu- tai työelämään (Lehtonen & Salonen 2008, 10). Nuorten asunnottomuus näyttäytyy tutkimuksissa kuuluvan useimmiten epävarman tai puutteellisen asumisen viitekehykseen. Lisäksi nuorten asunnottomuus on suurimmaksi osaksi piiloasunnottomuutta; nuori asuu väliaikaisesti ystävien tai sukulaisten luona turvautumatta asunnottomien asumispalveluihin. (Kostiainen & Laakso 2015, 10.) Sekä rakenteelliset, että yksilölliset syyt vaikuttavat asunnottomuuden syntyyn; nuorten asunnottomuus pääkaupunkiseudulla kytkeytyy pääasiallisesti asuntojen vuokrien jatkuvaan nousuun, jolloin heikommassa taloudellisessa asemassa olevien nuorten on vaikeaa löytää sopivaa asuntoa itselleen. Tilannetta kuvaa hyvin se, että vuonna 2014 asuntohakemuksia Helsingin kaupungin vuokra-asuntoihin tuli yhteensä 55 500, joista asunnottomien tai muuttouhkaisten hakemuksia oli 33 000. Näistä 33 000 hakemuksesta noin puolet tuli 18–29-vuotiailta (Kortelainen 2016).

Pääkaupunkiseudun nuorten asunnottomuuteen on pyritty löytämään ratkaisuja valtakunnallisen politiikan tasolla, mutta myös kolmannen sektorin nuoriso- ja asuntosäätiöiden toimesta. Vuonna 2015 Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen, Nuorisoasuntoliiton ja Y-Säätiön perustaman hankkeen tavoitteena oli, että vuonna 2018 jokaisella nuorella on koti. Uusia asumisen muotoja pyrittiin löytämään yhdessä nuorten kanssa. (Oman muotoinen koti 2015.) Asumismuoto, jossa vuokra voidaan osittain tai kokonaan korvata työllä näyttöä varten otettavalta uudelta ratkaisulta kiristyneiden vuokramarkkinoiden ja epävakaiden työmarkkinoiden asettamiin asumisen haasteisiin. Työn ja asumisen yhdistämiselle perustettiin oma organisaationsa, Homma himaan -palvelu. Palvelun kautta alle 27-vuotiaat asunnottomat nuoret pääsevät muuttamaan omaan kohtuuhintaiseen asuntoon, mutta sen lisäksi he tekevät myös työsopimuksen vuokranantajan kanssa, jossa he sopivat tekevänsä 20 tuntia kuussa töitä naapuruston ja lähiympäristönsä hyväksi. Vuokranantaja maksaa asukkaille palkkaa 309 euroa kuussa, jonka avulla heidän on helpompaa kattaa asumis- ja elämiskustannuksensa. Palvelussa yhdistyy siis asumisen ja työn lisäksi yhteisöllisyys. Pääsin itsekin mukaan tekemään töitä palvelun parissa, kun minua pyydettiin mukaan osallistumaan palvelun kehittämistyöhön tutkijan roolissa ja hoitamaan palvelun käyttöönottoon liittyviä käytännön työtehtäviä.

Koska Homma himaan -palvelun tavoitteena on, että asumisen ja työn yhdistämisestä tulisi yleinen asumisen malli, jolla olisi vaikutusta sekä yksittäisen asunnottoman nuoren elämään, että nuorten asunnottomuuden rakenteelliseen torjuntaan, on palvelua kehitettävä sekä selvitettävä, miten asumisen ja työn yhdistävä -malli voitaisiin ottaa käyttöön laajemmin yhteiskunnassa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen on Homma himaan -palvelun nykyinen prosessi ja millaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat Petri Virtasen ja Jari Stenvallin toimivan sosiaalipalvelun ideaalin toteutumiseen, voidaan löytää prosessin eri vaiheista. Kuten Riitta Seppänen-Järvelä (2004, 19) asian ilmaisee, prosessinarvioinnin tavoitteena on “avata hankkeen tai projektin musta laatikko” ja löytää ne ongelmakohdat, joita kehittämällä palvelun, hankkeen tai projektin toiminnasta saataisiin yhteiskunnallisesti yhä vaikuttavampaa.

2. Nuorten asunnottomuus

2.1. Asunnottomuus ilmiönä

Asunnottomuutta ollaan tutkittu monin eri menetelmin ja monista eri näkökulmista. Asunnottomuuden tutkimuksen keskeinen haaste kytkeytyy asunnottomuuden määrittelyyn. Leena Lehtosen ja Jari Halosen (2008, 14) mukaan arkipuheessa asunnottomuus ilmiönä liitetään tavalla tai toisella huono-osaisuuteen. Niin kansainvälisissä, kuin myös kotimaisissa tutkimuksissa ja tilastoissa asunnottomuuden määrittely, eli se ketkä luetaan asunnottomiksi ja miksi, vaihtelee. (Lehtonen & Salonen 2008, 14.) Tämä ei ole pelkästään teoreettinen ongelma. Kanadalaistutkijoiden, Chris Chamberlainin ja David Mackenzien (1992) mukaan, on vaikeaa ylläpitää poliittista tahtoa asunnottomuuden ratkaisemiseksi, jos ilmiöön kytkeytyvät kuvaavat muuttujat vaihtelevat ja täten vaikeuttavat asunnottomuuden yhtenäistä tilastointia.

Yleiseurooppalaisen asunnottomuusjärjestöjen liitto FEANTSA on pyrkinyt yhtenäistämään asunnottomuuden käsitettä ja siten luomaan yhteisen mallin sen tilastoimiseen Euroopassa. FEANTSA:n luoman European Typology on Homelessness and Housing Exclusion (ETHOS) -typologian mukaan asunnottomuus jakautuu neljään pääkategoriaan: kadulla asuvat, ilman asuntoa olevat, epävarmasti asuvat ja puutteellisesti asuvat. ETHOS -määritelmässä asunnottomuus näyttäytyy jatkumona, jonka toisessa ääripäässä ovat ääritilanteet, kuten kadulla asuminen ja toisessa eri muotoiseen epävarmaan asumiseen liittyvät tilanteet. Asunnottomuus eri muodoissaan nähdään johtuvan dynaamisesta vuorovaikutuksesta yksilön ominaisuuksien ja rakenteellisten tekijöiden välillä. Rakenteelliset tekijät, kuten vuokrien korkea hintataso, ovat luomassa ne olosuhteet, joissa

yksilö ominaisuuksineen toimii. (Kostianen & Laakso 2015, 12-14.) Jos yhteiskunnassa on käynnissä epäsuotuisa kehityskulku, kuten taloudellinen lama, ovat yksilöt, joilla on henkilökohtaisia ongelmia haavoittuvaisemmassa asemassa, kuin yksilöt, joilla tällaisia ongelmia ei ole, ja voivat näin ajautua helpommin asunnottomiksi. Kostiaisen ja Laakson (2015, 12) mukaan rakenteelliset, institutionaaliset, ihmissuhteisiin sekä yksilön ominaisuuksiin liittyvät tekijät vaikuttavat kaikki todennäköisyyteen joutua asunnottomaksi. Myös tietyt, usein yllättävät, tapahtumat elämässä voivat johtaa asunnottomuuteen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi häätö tai konkurssi. Huomattava enemmistö asunnottomista on pienituloisia, monet työttömiä tai alhaisen vaatimustason epävarmoissa töissä. (Kostiainen & Laakso 2015, 12.)

2.2. Asunnottomuus pääkaupunkiseudulla

Tässä kappaleessa tarkastellaan ensin asunnottomuutta pääkaupunkiseudulla yleisellä tasolla, siihen johtaneita rakenteellisia syitä. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan nuorten asunnottomuutta pääkaupunkiseudulla. Tässä tutkimuksessa nuorina pidetään alle 27-vuotiaita, sillä Homma himaan -palvelu tarjoaa asuntoja 18-26 -vuotiaille. Tutkimuskirjallisuudessa nuorten asunnottomuudesta puhuessa viitataan usein alle 25 -vuotiaiden asunnottomuuteen (kts. esim. Kostiainen & Laakso, 2015).

Suomessa asunnottomuus keskittyy pääkaupunkiseudulle sekä kasvukeskuksiin. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) (2016, 4) mukaan vuonna 2015 kaksi kolmasosaa asunnottomista oleili pääkaupunkiseudulla. Helsingissä asunnottomuus on kasvanut eniten yksinasuvien ja alle 25-vuotiaiden nuorten kohdalla. Asunnottomuuden kasvuun on vaikuttanut Helsingissä asuntokannan pienuus ja kaupunkiin kohdistuva muuttoliike, jonka seurauksena asuntomarkkinatilanne on kiristynyt. Koko pääkaupunkiseudulla on valmistunut keskimäärin 10 000 asuntoa vuodessa viimeisen 25 vuoden aikana, joista 3 600 asuntoa sijaitsee Helsingissä. Vaikka asuntotuotanto on lisääntynyt erityisesti Helsingissä ja myös koko pääkaupunkiseudulla, ei määrä ole riittänyt kompensoimaan nopean väestökasvun aikaansaamaa asuntokysyntää. (Vuori & Laakso, 2016.) Tämä on vaikuttanut erityisesti yksinelävien ja nuorten tilanteeseen, sillä pienasuntojen neliöhintojen vuokrat ovat nousseet tasaisesti 1990-luvun laman jälkeen aina vuoden 2008 taantumän taitteesta tähän päivään asti ja hankaloittaneet vuokramenoista selviämistä (Kivistö 2012, 4; ARA 2016, 3).

Kansainvälisesti verrattuna suomalaiset nuoret muuttavat omilleen hyvin nuorina. Yleisin muuttoikä on 18-20-vuotta. Varhaiseen omilleen muuttamisen trendiin vaikuttavat Suomessa sekä taloudelliset että kulttuurilliset syyt. Suomessa valtio tukee nuorten itsenäistymiskehitystä erilaisin tukimuodoin,

kuten opintotuella, asumistuella ja työttömyysturvalla. On kuitenkin huomattava, että tuet ovat usein yksin riittämättömiä kattamaan etenkin pääkaupunkiseudun nuorten asumismenoja. Toisaalta ne ovat osaltaan mahdollistamassa nuoren omillaan asumista, vaikka oma taloudellinen tilanne muuten soisi omillaan asumista. Pääkaupunkiseudulla nuorten muuttoikä pois lapsuuden kodista on kuitenkin viime vuosina noussut yhdeksästätoista ikävuodesta kahteenkymmeneen ikävuoteen (Nuoren hyvinvointikertomus 2016). Lisäksi Kortelaisen mukaan (2017, 11) vanhempien, 25-29-vuotiaiden, ensikertaa lapsuudenkodista muuttavien määrä on noussut Helsingissä vuosina 2005-2014 yli 20 prosenttia. Yhä useampi nuori jää siis asumaan vanhempiensa luokse myöhemmällä iällä. Suurin selittävä tekijä ilmiölle on kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute pääkaupunkiseudulla (kts esim. ARA, 2016; Kivistö, 2012).

Asunnottomia, alle 25-vuotiaita nuoria, oli vuonna 2014 noin 1600 ja näistä nuorista 63 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla (Ympäristöministeriö 2015, 3). Nuorten asunnottomuuteen vaikuttavia rakenteellisia riskitekijöitä Suomessa ovat epävarmat työmarkkinat, pätkätyöt, työttömyys, köyhyys sekä kohtuuhintaisten asuntojen puute. Vaikka työmarkkinatilanne pääkaupunkiseudulla on huomattavasti parempi kuin muualla Suomessa, joutuvat monet nuoret silti elämään taloudellisessa ahdingossa korkeiden vuokrien takia. Lisäksi, erityisesti pääkaupunkiseudulla vanhempien luota pois muuttavat nuoret joutuvat yhä useammin väliinputoajan asemaan. Väliinputoaminen näyttäytyy alhaisena tulotasona ja pätkätyöllisyytenä, mikä vaikeuttaa edelleen korkeista asumiskustannuksista selviämistä, jonka vuoksi epävarma ja puutteellinen asuminen lisääntyy. (Ympäristöministeriö 2015, 1-3; Kostiainen & Laakso, 2015, 79, 84.) Henkilökohtaiset syyt nuorten asunnottomuudessa liittyvät parisuhteen päättymiseen, mielenterveysongelmiin, ongelmallisiin suhteisiin vanhempiin ja epäonnistuneisiin siirtymävaiheisiin, kuten toisen asteen koulutukseen ja työmarkkinoille siirtymisen epäonnistumiseen (Lehtonen & Salonen 2008, 34; Kostiainen & Laakso 2015, 15, 85). Nuorten asumiseen liittyvät ongelmat pääkaupunkiseudulla kytkeytyvät siis tiiviisti ETHOS -typologian epävarman ja puutteellisen asumisen viitekehukseen. Konkreettisesti nuorten epävarma asuminen näyttäytyy oleiluna tilapäisesti joko sukulaisilla tai ystävillä (Kostiainen & Laakso 2015, 42).

Vaikka asunnottomuuden arkipuheessa katsotaan liittyvän huono-osaisuuteen ja muihin sosiaalisiin ongelmiin, ei tämä pidä paikkaansa kaikkien asunnottomien nuorten kohdalla. Ympäristöministeriön raportin (2015, 3) mukaan asunnottomuuden koskettamat nuoret on mahdollista jakaa kahteen ryhmään; nuoriin, joiden asunnottomuus liittyy ensisijaisesti vaikeuteen löytää soveltuvaa asuntoa, johtuen korkeista vuokrista, pienistä tuloista, maksuhäiriömerkinnöistä tai syrjinnästä sekä nuoriin, joiden asunnottomuus on liitettävissä laajempaan syrjäytymiskiarteeseen ja muihin sosiaalisiin

ongelmiin. Erilaiset elämäntilanteet vaikuttavat siihen, millaista tukea kukin asumisongelmien kanssa kamppaileva nuori tarvitsee. Ensimmäisen ryhmän nuorille riittää usein vuokra-asunnon tarjoaminen ja tarvittaessa kevyet asumisen tuki- ja neuvontapalvelut, kun taas toisen ryhmän nuoret tarvitsevat useammin asumisen tuen lisäksi räätälöityä tukea monella elämän alueella. (Ympäristöministeriö 2015, 3.) Nämä jaottelut todentuivat myös Jeremias Kortelaisen (2017) ja Anna-Maija Josefssonin (2008) tutkimuksissa. Kortelaisen (2017, 73) tutkimuksessa paljastui, että korkeakouluopiskelijoiden asunnottomuudelle suurin riskitekijä oli opiskelijoiden heikko taloudellinen asema, kun taas Anna-Maija Josefsson (2008) tutki alle 25-vuotiaiden toimeentulotuella elävien asunnottomia ja tuloksista selvisi, että asunnottomuus kytkeytyi muihinkin sosiaalisiin ongelmiin, kuten päihteiden liikakäyttöön ja työttömyyteen. Lisäksi tutkimusten mukaan nuorten asunnottomuudessa ilmeneviä kasvavia trendejä ovat ahtaasti asumisen kasvu, asumismenoista hyvin selviävien nuorten osuuden lasku, omistusasumisen harveneminen, kotoamuuttamisen viivästyminen sekä maahanmuuttajataustaisten nuorten syrjintä asuntomarkkinoilla. (Kilpeläinen, Kostiainen & Laakso 2015, 76-78.)

2.3. Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisy Suomessa

Nuorten asunnottomuus, etenkin pääkaupunkiseudulla, on noussut poliitikkojen sekä tiedotusvälineiden huolenaiheeksi viime vuosina (kts. Ympäristöministeriö, 2015, Helsingin Sanomat, 2017.) Tämä on johtanut erilaisten korjaavien sekä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden käynnistämiseen. Nuorten asunnottomuuden ehkäisyyn keskittyviä hankkeita on ollut pääkaupunkiseudulla lukuisia. Ne ovat keskittyneet muun muassa tuetun asumisen, kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjonnan ja asumista tukevien palveluiden lisäämiseen. Suurin osa hankkeista on ollut säätiöiden tai kolmannen sektorin toteuttamia. (Lehtonen & Salonen, 2008, 41.) Sari Pitkäsen ja Juha Kaakisen (2004, 11 & 55) mukaan usein projektivaroin rahoitettujen kolmannen sektorin ja säätiöiden hankkeiden vääjäämättömäksi ongelmaksi on muodostunut jatkuvuuden ja uusien toimintamallien jalkauttaminen hankerahoituksen päätyttyä. Myös kohtuuhintaisia asuntoja nuorille tarjoavien säätiöiden vuokra-asuntojen määrät ovat rajalliset ja jonot pitkät. Tämän vuoksi pysyviä ja laajoja vaikutuksia nuorten asunnottomuuteen pääkaupunkiseudulla on vaikeaa saada aikaiseksi pelkästään järjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden avulla. (Pitkänen & Kaaskinen 2004, 55.)

Valtion tasolla nuorten asunnottomuuteen ollaan puututtu pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmilla (PAAVO I ja II), joilla on nimensä mukaisesti pyritty puuttumaan pitkäaikaisasunnottomuuden aiheuttamiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Ohjelmalla haettiin myös tehokkaita tapoja tukea maahanmuuttajien ja nuorten asumista, tukemalla vuokra-asuntojen

uudistuotantoa ja kannustamalla yleishyödyllisiä toimijoita rakentamaan valtion tukemia vuokra-asuntoja. (Ympäristöministeriö, 2016.) PAAVO II sisällä hallitus toteutti erikseen Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyhankkeen (2012-2015), jossa pyrittiin ennaltaehkäisemään nuorten asunnottomuutta edistämällä alueellisten toimijoiden välistä monialaista yhteistyötä, tukemalla nuorten asumisen onnistumista turvaavien palveluiden paikallista ja alueellista kehittämistä, kouluttamalla nuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia ja tuottamalla asumisen tiedon levittämisen tukimateriaaleja. Hankkeen keskeisimmät toimenpiteet painottuivat enimmäkseen palvelujärjestelmän parantamiseen nuorten näkökulmasta, eivät niinkään kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen asuntopulan ratkaisemiseen. Näin ollen pääkaupunkiseudun nuorten asunnottomuuden keskeisempään ongelmaan puuttuminen jäi vajaaksi. (Jokinen, Malinen, Huikko & Tarvainen 2016, 16.)

2.4 Asumisen ja työn yhdistäminen

Homma himaan voidaan katsoa olevan sosiaalipalveluja tuottava kolmannen sektorin toimija, joka pyrkii nuorten asunnottomuuden vähentämiseen työn ja asumisen yhdistämisellä. Työn ja asumisen yhdistäminen tarkoittaa, että asukkaana on mahdollista korvata osa vuokrasta työllä. Homma himaan -sivuilla kuvaillaan palvelua seuraavasti: "Tarkoituksemme on vakinaistaa uudenlainen asumismuoto ja tehdä siitä kaikille mahdollista: tuoda yhteen työntekijä ja sitä etsivä, yhdistää asuntoa tarvitseva ja ylimääräisen huoneen omistaja. Ytimessä on hyvän tekeminen naapurille tai laajemmin yhteisöön." (Homma himaan, 2017.)

Homma himaan -palvelu pyrkii vastaamaan moneen nuorten asumiseen liittyviin ongelmiin, korkeisiin vuokriin ja työmarkkinoiden epävakautumiseen, yhdellä konseptilla. Tällä hetkellä palvelu suorittaa asumisen ja työn yhdistämisen kokeiluja yhteistyössä yhdeksän pääkaupunkiseudulla toimivan sosiaaliseen asumiseen erikoistuneen toimijan kanssa, joiden vuokraamiin asuntoihin on muuttanut 12 vaikeassa asumistilanteessa olevaa nuorta aikuista. Palkan lähiyhteisön eteen tehdystä työstä maksaa tällä hetkellä vuokranantaja. 309 euron suuruinen palkka maksetaan, kun asukas on tehnyt 20 tuntia töitä. Vuokranantajat eli sosiaaliseen asumiseen erikoistuneet toimijat näkevät, että nuoren tekemä työ hyödyttää taloyhtiötä ja lähiympäristöä sekä tukee asukasviihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä siinä määrin, että he ovat valmiita maksamaan siitä. Tavoitteena on, että työn ja asumisen yhdistäminen onnistuisi lähivuosina palvelun kautta kaikilla sektoreilla ja palvelu tuottaisi uudenlaisen tavan asua kohtuuhintaisesti ja voisi näin vähentää nuorten asunnottomuutta laaja-alaisesti. Organisaatio haluaisi tulevaisuudessa rakentaa digitaalisen asunnon- ja työnvälityspalstan, jolla myös yksityiset henkilöt voisivat vuokrata tiloja eteenpäin ja nuorten olisi

mahdollista korvata osa vuokrasta tekemällä työtä. Tällä hetkellä ei ole vielä selvyyttä, miten palkanmaksu tällaisessa mallissa järjestettäisiin.

3. Toimiva sosiaalipalvelu

Jari Stenvall ja Petri Virtanen (2012) ovat määritelleet toimivien sosiaalipalveluiden sisältöalueet. Heidän mukaansa toimiva sosiaalipalvelu käsitteenä voidaan liittää kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen, saatavuuteen, laadukkaaseen kokemukseen sekä vaikuttavuuteen. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen sosiaalipalveluissa tarkoittaa sitä, että kansalaisille tulee tuottaa sellaisia palveluita, joille on tarvetta eli kysyntää. On erittäin tärkeää huomauttaa, että palveluiden kysyntä, tarve ja hyödyllisyys eivät ole toistensa synonyymejä. Asiakkaalla ei voida olettaa olevan tietoa siitä, mitä palveluita heidän tulisi hakea omaan tarpeeseensa. (Stenvall & Virtanen, 2012, 57-60.) Esimerkiksi asiakas ja sosiaalityöntekijä voivat hyvin olla eri mieltä siitä, mikä palvelu olisi mahdollisimman hyödyllinen asiakkaan tarpeeseen nähden. Palveluiden toimittajat eivät aina myöskään luota asiakkaan mielipiteeseen ja tulkintoja palveluntarpeesta tehdään kuulematta asiakkaan omaa mielipidettä. Stenvall ja Virtanen (2012) korostavatkin toimivien sosiaalipalveluiden tuotannossa asiakkaan kuulemistä, palvelutarpeen eli kysynnän sisällön selvittämisessä. (Stenvall & Virtanen, 2012, 60).

Palvelun saatavuudella on olennainen yhteys palveluiden toimivuuteen asiakkaan kannalta. Sosiaalipalveluiden saatavuus on tiiviisti yhteydessä kansalaisten tasa-arvoisuuteen. Saatavuudella voidaan viitata alueelliseen saatavuuteen eli palveluiden etäisyyteen asiakkaasta ja määrälliseen saatavuuteen eli palveluiden saavutettavuuteen, joilla tarkoitetaan sitä, miten helposti asiakkaan on mahdollista päästä palvelun piiriin. (Stenvall & Virtanen, 2012, 60-61.) Määrälliseen saavutettavuuteen vaikuttaa siis palveluiden määrä per kysyntä, mikä taas vaikuttaa odotusaikaan, jonka asiakas joutuu odottamaan päästäkseen tarvitsemansa palvelun piiriin. Saavutettavuudella voidaan myös viitata siihen, miten palvelu on *erilaisten* ihmisten saavutettavissa. Kyse on siten siitä, miten erilaiset taustatekijät kuten sosiaalinen ja taloudellinen pääoma vaikuttavat siihen, miten helposti palvelu on saavutettavissa. Esimerkiksi korkea palvelumaksu voi olla este pienituloisille hakeutua palvelun piiriin. Sosiaaliseen saavutettavuuteen voidaan liittää myös kognitiivinen saavutettavuus, jolla tarkoitetaan tietoisuutta palvelun sijainnista, laadusta ja luotettavuudesta. Monet yhteiskunnalliset tekijät sekä henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat siis palvelun saatavuuteen sekä saavutettavuuteen. (Rantanen, Lehtola, Hyyryläinen & Hiltunen, 2012, 15.)

Toimiva palvelu tuottaa asiakkaalle myös laadukkaan kokemuksen. Asiakas muodostaa kuvan palveluiden toimivuudesta oman kokemuksensa kautta. Keskeistä palvelun laadun selvittämisessä on asiakkaan kokemuksen selvittäminen. Sosiaalipalveluiden osalta asiakkaan on usein vaikea arvioida palvelun todellista tasoa puutteellisen informaation vuoksi. Asiakkaan voi olla vaikea hahmottaa, olisiko hänen tilanne voitu hoitaa ammatillisesti paremmin ja siten päätyä parempaan lopputulokseen. Sen sijaan palvelun laatu asiakkaan kannalta kytkeytyy palvelusta saatuun kokemukseen, jolloin ratkaisevana tekijänä on erityisesti asiakkaan kokema kohtelu; laadukas kokemus syntyy huolenpidosta ja tavasta puhua ja ottaa asiakas huomioon kaikessa tekemisessä. (Virtanen & Stenvall) Myös Mia Tammelin (2010,42) nostaa esille sosiaalipalveluiden palvelukokemuksia kartoittavassa tutkimuksessa, että palvelukokemus oli korostetusti nimenomaan henkilösidonnainen eli asiakkaat korostivat työntekijän ja vuorovaikutustilanteiden vaikutusta siihen, millaisena he kokivat palvelun. (Tammelin, 2010, 42.)

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus on Stenvallin ja Virtasen (2012, 67) mukaan toimivan sosiaalipalvelun viides osatekijä. Marjatta Rajavaara (2012, 32) on tutkinut yhteiskunnallisen vaikuttavuuden käsitettä. Hänen mukaansa käsitteen sisältö on pitkälti riippuvainen sen soveltamisalasta. Vaikuttavuuden arvioimisessa on siten kirkastettava se alue, johon tietyllä toiminnalla halutaan vaikuttaa. Vaikuttavuuden arviointiin ei Rajavaaran mukaan (2012, 32) ole yhtä ainoaa ideaa tai metodologiaa, vaan on useita eri tapoja mitata vaikutuksia. Vaikuttavuus sekä palvelun tehokkuus kytkeytyvät tiiviisti prosesseihin, jotka alkavat asiakkaan tarpeesta ja päättyvät tämän tarpeen tyydyttämiseen eli asiakkaan elämään vaikuttamiseen. Oletuksena on, että sosiaalipalvelun prosesseja johtamalla pystytään kanavoimaan palvelun toiminta kohti tavoiteltua päämäärää eli parantamaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta mahdollisimman tehokkaasti. (Virtanen & Wennberg 2007, 114.)

Myös Petteri Paasion (2003, 40) mukaan vaikuttavuus on sosiaalipalvelun prosessin ja asiakasmuutoksen välinen suhde. Hänen mukaansa asiakkaan ongelmat tai tarpeet, olivat ne sitten rakenteellisia tai henkilökohtaisia, muodostavat panoksen, joka käynnistää prosessin eli ammatillisen toiminnan, jonka tuloksena syntyvät tuotokset eli asiakasmuutokset ja vaikuttavuus. (Paasio, 2003, 40.) Sosiaalialalla vaikuttavuutta arvioidessa tulisi vastata seuraaviin kysymyksiin: mikä on ongelman tai ilmiön luonne, miten ja mihin toiminnalla pyritään, kuinka toiminta on toteutettu, mikä on havaittu asiakasmuutos ja kuinka arviointeja voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisessä? (Paasio, 2003, 1) Prosessien kehittämisellä on siis positiivinen vaikutus palvelun vaikuttavuuteen, joten voidaan olettaa, että Homma himaan prosesseja kehittämällä pystytään yhä tehokkaammin

vaikuttamaan nuorten asunnottomuuden vähentämiseen. (ks. esim. Virtanen & Wennberg, 2007 tai Seppänen-Järvelä, 2004.)

4. Prosessit ja niiden kehittäminen

Käsitettä prosessi käytetään useissa eri merkityksissä. Yleistäen prosessi viittaa muutokseen, kehitykseen tai joukkoon peräkkäisiä toimintoja, jotka tapahtuvat lähtötilanteen ja lopputilanteen välillä. Toisin sanoen se on jatkuvien yhteen liittyvien toimintojen sarja tietyn päämäärän aikaansaamiseksi. (Laamanen, 2001, 19.) Prosessit ilmentävät, miksi organisaation on olemassa ja *miten* organisaatio toimii (Virtanen & Wennberg 2017, 120). Miia Martinsuon ja Marja Blomqvistin (2010, 3) mukaan prosessiajattelu on ollut voimakas vaikuttaja länsimaisessa tuotannollisessa toiminnassa ja sitä on mahdollista soveltaa yksityisten yritysten, julkishallinnollisten ja kolmannen sektorin organisaatioiden tuloksellisuuden kehittämisessä. Toiminnan hahmottaminen ja kehittäminen prosesseina toimii keinona strategian toteuttamiseen, asiakastyytyvyyden saavuttamiseen, tehokkuuteen, vaikuttavuuteen ja rajat ylittävään yhteistyöhön. (Martinsuo & Blomqvist, 2010, 3.)

Petri Virtasen ja Mikko Wennbergin (2007, 114) mukaan julkisella ja kolmannella sektorilla prosessiajattelu on ennen kaikkea toimintaedellytysten ja vaikuttavuustavoitteiden välisen suhteen pohtimista sekä optimaalisten rakenteiden hakemista strategian ja yhteiskunnallisten tavoitteiden kannalta. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ennakoedellytyksenä on, että strategiset päämäärät ovat riittävän selkeät ja että organisaation sisäiset prosessit tukevat strategiaa. Toisin sanoen organisaation missio, visio ja strategiset päämäärät asettavat tavoitteet prosesseille, jotka taasen asettavat tavoitteet ja vaatimukset resursseille, eli millaista osaamista ja hankintoja toiminta vaatii. Julkisella ja kolmannella sektorilla prosessien tunnistamisessa ja kehittämisessä on Virtasen ja Wennbergin mukaan aina lähdettävä liikkeelle yhteiskunnallisten tarpeiden ja tavoitteiden spesifioinnista, joita varten kyseinen virasto, hanke tai muu organisaatio on luotu. Toisin siis kuin yksityisellä sektorilla, yleishyödyllisen organisaation prosessiajattelussa ei ole tarkoituksenmukaista lähteä liikkeelle tuotoksista, vaan niistä vaikutuksista, joita prosesseilla pyritään tuottamaan. (Virtanen & Wennberg, 2007, 114-117.)

Prosessin kehittämisen yhteydessä puhutaan monesti myös nykyisestä prosessista eli prosessista sellaisena, kun se nimetyllä hetkellä toteutuu organisaatiossa ja tavoiteprosessista eli prosessista sellaisena, kun se päämäärien saavuttamisen kannalta pitäisi olla. Nykyisen ja tavoiteprosessin väliset

erot tuovat esille konkreettiset muutostarpeet organisaatioissa. (Martinsuo & Blomqvist, 2010, 7, Laamanen 2001, 54-56.)

Palautetieto ja arviointi ovat avainasemassa prosessin kehittämisessä. Olemassa olevista prosesseista tulee kerätä riittävästi sen toimivuutta mittaavaa tietoa, jotta nykyisen prosessin toteutustapaa on mahdollista havainnollistaa. Prosessien kuvaamiseen ja mallintamiseen on useita tiedonkeruumenetelmiä, kuten haastattelut, ryhmätyöt, itsearviointi ja tietokantojen analysointi (Martinsuo & Blomqvist 2010, 7; Hannus 1993, 219). Prosessin mallintamisessa pyritään havainnoimaan ja kuvaamaan prosessin kulkua ja sen eri vaiheita. Pyrkimyksenä on prosessin sisältöjen täsmentämiseen eli, kuka tekee mitä ja miksi. Havainnointia voidaan selkeyttää prosessikaavioilla tai -kartoilla, joista käy ilmi prosessin kulku ja eri vaiheiden omistajat eli he, jotka ovat vastuussa tietyn vaiheen toteuttamisesta. (Virtanen & Wennberg 2007, 120-122.)

Riitta Seppänen-Järvelä (2004) on tutkinut yleishyödyllisten kehittämishankkeiden prosessiarviointia. Hänen mukaansa prosessiarvioinnin tarkoituksena on avata hankkeen tai projektin niin sanottu musta laatikko ja tuoda esille projektin toteuttamisessa käytetty toimintatapa: milloin ja millaisia taitekohtia on ollut, kuinka ongelmatilanteita on ratkaistu ja millaisia innovaatioita on tehty. (Seppänen-Järvelä 2004, 19, 23.) Seppänen-Järvelä (2004, 30) on listannut hankkeiden prosessiarviointien avuksi tyypillisiä esimerkkikysymyksiä: Millainen on ollut toimenpiteiden toteuttamisen laatu?, Miksi interventio on toiminut toisten kohdalla paremmin kuin toisten?, Kuinka yhteistyö on toiminut?, Millaiset asiat ovat estäneet tai edesauttaneet tavoiteltavaan suuntaan etenemistä?. Kysymysten avulla päästään käsiksi siihen, mikä prosessissa on toimivaa ja missä olisi kehittämisen varaa.

Jouko Hannuksen (1993, 230) mukaan prosessin mallintamisen ja prosessien ongelmakohtien tunnistamisen jälkeen uusien prosessien kehittäminen tulisi koostua vapaasta ja luovasta ideoinnista ydinhenkilöiden kesken. Tärkeinä prosessien uudelleensuunnittelussa hän pitää vision määrittelyä, asiakkaiden tarpeiden korostamista, nykyisten organisatoristen vastuumäärittelyiden hetkellistä unohtamista sekä kaikkien työntekijöiden järjestäminen prosessin päätavoitteen mukaiseksi. (Hannus 1993, 230.) Myös Seppänen-Järvelä (2004, 34) korostaa avoimen ja refleктоivan keskustelun tärkeyttä prosessiarvioinnin tulosten hyödyntämisessä. Hänen mukaansa uusien prosessien kehittämisessä tärkeintä on vapaan ideoinnin lisäksi huomioida projektin reunaehdot eli resurssit. (Seppänen-Järvelä 2004, 36.) Stenvall ja Virtanen (2012, 56) korostavat pelkän palautetiedon keräämisen ja analysoinnin ohella myös palvelukäyttäjien osallistamista ulkoisen, eli asiakkaalle

näkyvän, palveluprosessin kehittämiseen. Heidän mukaansa uusien prosessien suunnitteluvaiheessa on tärkeintä, että uudistetut prosessit suunnataan hankkeen strategian ja päämäärien suuntaisiksi.

Yhteenvedona voidaan todeta, että strategian ja vision tähdentäminen, nykyisten prosessien tunnistaminen, kuvaaminen ja mallintaminen, niiden arviointi palautetiedon avulla ja ongelmakohtien tunnistaminen palvelun päämäärän toteutumisen kannalta sekä uusien toimintamallien ideointi näyttäytyivät keskeisinä prosessien kehittämisessä. Kun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävien hankkeiden tai projektien onnistumista tai epäonnistumista on tutkittu, on havaittu, että tärkein syy onnistumiseen tai epäonnistumiseen on se, *kuinka* itse hankkeen tai projektin toiminta on toteutettu (Seppänen-Järvelä 2004, 21). Siten prosessien mallintamisen ja kehittämisen voidaan katsoa olevan erityisen tärkeää, jos toiminnalla pyritään vaikuttamaan sosiaalisiin ongelmiin.

5. Tutkimusongelma, aineisto ja analyysimenetelmä

5.1. Tutkimusongelma

Työn ja asumisen yhdistävässä uudessa asumismuodossa ollaan nähty potentiaalia kehittyä yhdeksi nuorten asunnottomuuden ratkaisijaksi. Vuonna 2017 työn ja asumisen yhdistäviin asumiskokeiluihin lähti mukaan monta sosiaaliseen asumiseen erikoistunutta toimijaa. Tällöin syntyi tarve kehittää palvelusta yhä toimivampi ja sain selvittää asiaa tutkimuksen avulla. Tutkimuskysymyksiksi muodostui:

1. Millainen on Homma himaan -palvelun nykyinen prosessi?
2. Millaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat toimivan sosiaalipalvelun sisältöalueisiin, Homma himaan -palvelun nykyisestä prosessista voidaan löytää?

Tämän lisäksi johtopäätöksissä pohditaan prosessin kehittämisen mahdollisuuksia siten, että Homma himaan -palvelu pääsisi lähemmäs Virtasen ja Stenvallin toimivan sosiaalipalvelun ideaalia.

5.2. Aineiston esittely

Tämän tutkimuksen empiirinen osuus pohjautuu itse keräämääni kyselyaineistoon. Kyselyyn vastasivat viisi Homma himaan organisaation työntekijää, neljä asukasta eli palvelun käyttäjää ja kaksi yhteistyökumppania. Kyselyssä keskityttiin palvelun prosessin arviointiin, eli miten työn ja asumisen yhdistämisessä ollaan onnistuttu sekä missä eri kohdissa nykyistä prosessia osapuolet

näkevät kehitettävää ja toisaalta, missä he näkevät, että prosessi toimii hyvin. Kyselyä muokattiin eri osapuolille sopiviksi, jotta se palvelisi tutkimuksen päämääriä.

Aineisto kerättiin avoimiin vastauksiin perustuvalla sähköisellä kyselyllä, joka lähetettiin asianosaisten sähköpostiin. Asukkaiden kohdalla aineiston keruu toteutettiin haastattelemalla. Asukkaat ovat iältään 19, 22, 23 ja 24 -vuotiaita opiskelijoita, joilla kaikilla oli ennen palvelun piiriin pääsyä epävarma tai puutteellinen asumistilanne. Yksi haastateltavista asukkaista asui erittäin ahtaasti isänsä olohuoneessa, toinen oli muuttanut Suomeen neljä vuotta sitten pakolaisleiriltä ja sen jälkeen muuttanut moneen otteeseen, kolmas asui erittäin ahtaassa kaksiossa pikkuveljen ja isänsä kanssa ja neljäs oli muuttanut opiskelemaan Helsinkiin, mutta vuokra-asunnon hinta ylitti maksukyvyn. Asukkaista kolme oli sukupuoleltaan miehiä ja yksi nainen. Yksi asukkaista oli maahanmuuttaja ja muut koko ikänsä Suomessa asuneita. Palvelun ja kokeilun yhteistyökumppaneista kaksi vastasi kyselyyn, joista molemmat ovat kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tarjoavia säätiöitä. Homma himaan organisaatiosta kyselyyn vastasi viisi henkilöä. Sosiaalipalvelujen arvioinneissa asiakkaiden tarpeiden ja näkemysten tuntemisella on erityinen merkitys, sillä sosiaalipalveluiden ensisijainen tarkoitus on toiminnan vaikuttavuus asiakkaan elämään, ei voitontavoittelu. (Mäntysaari, 2001, 3.) Siksi asukkaiden eli palvelun käyttäjien saaminen osaksi tutkimusta oli erittäin tärkeää ja heidän näkemyksilleen annetaan erityinen arvo.

5.3. Analyysimenetelmä

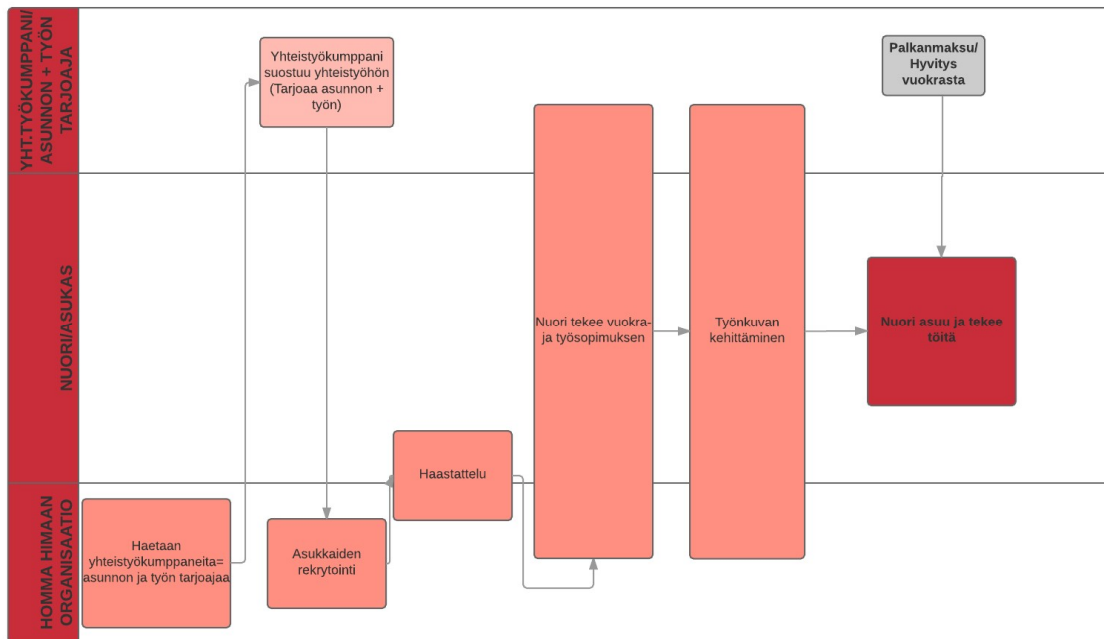
Menetelmänä tutkimuksessa käytän laadullisen tutkimuksen menetelmää; teoriasidonnaista tai toisin sanoen teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, tutkimuskysymyksen kannalta yhtäläisyyksiä ja eroja etsien. Teoriaohjaava sisällönanalyysi edetään, kuten aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä, aineiston ehdoilla. Erona on, että abstrahoinnissa eli tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon erottelemisessä aineistosta, empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä, teoreettiset kytkennät toimivat siis apuvälineenä analyysissä. (Tuomi & Sarajarvi 2008, 105, 117.) Tämä tapahtuu kuitenkin niin, että aikaisemman tutkimuksen pohjalta operationalisoitu koodisto ei ole rajoittamassa analyysiä, vaan myös aineistosta nousseiden, teoriaan sopimattomien, havaintojen ilmi tuominen on suotavaa (Silvasti 2014, 40, 44).

Analyysissäni etsin nykyisestä prosessista asioita, joilla voidaan nähdä olevan vaikutusta Virtasen ja Stenvallin toimivan sosiaalipalvelun sisältöalueisiin. Kyseisen käsitteistön valitsin siksi, että Järvelä-Seppäsen (2004, 30) mukaan prosessiarvioinnissa on kysymys arvon tai ansion määrittelystä

suhteessa valittuun arviointikriteeriin, jotka voivat perustua esimerkiksi lainsäädäntöön, projektin arvoihin, projektin tavoitteisiin tai muuhun mittaristoon. Toimivan sosiaalipalvelun sisältöalueet ovat ikäänkuin yleisluonteisia tavoitteita, joihin sosiaalipalveluiden toiminnalla tulisi pyrkiä, joten ne muodostavat myös tälle tutkimukselle sopivan koodiston, johon aineistosta nousseita havaintoja on mahdollista verrata. En kuitenkaan tee tulkintoja pelkästään ennalta valitun koodiston mukaisesti, vaan nostan aineistosta esille myös käsitteistön ulkopuolisia havaintoja. Konkreettisella tasolla analyysi on edennyt nykyisen prosessin tunnistamisesta, sen kuvaamiseen ja mallintamiseen aineiston perusteella, tutkimuksen taustoituksesta nousseita prosessin tunnistamiseen ja mallintamiseen liittyviä menetelmiä hyväksikäyttäen. Tämän jälkeen aineistosta on nostettu esille prosessia arvioivia osuuksia aineistolähtöisesti, niiden sisältöjä on luokiteltu ja tyypitelty, jonka jälkeen olen arvioinut, millaisia vaikutuksia niillä on ollut toimivien sosiaalipalveluiden sisältöalueisiin; kysyntään ja tarjontaan, laadukkaaseen kokemukseen, saatavuuteen sekä vaikuttavuuteen.

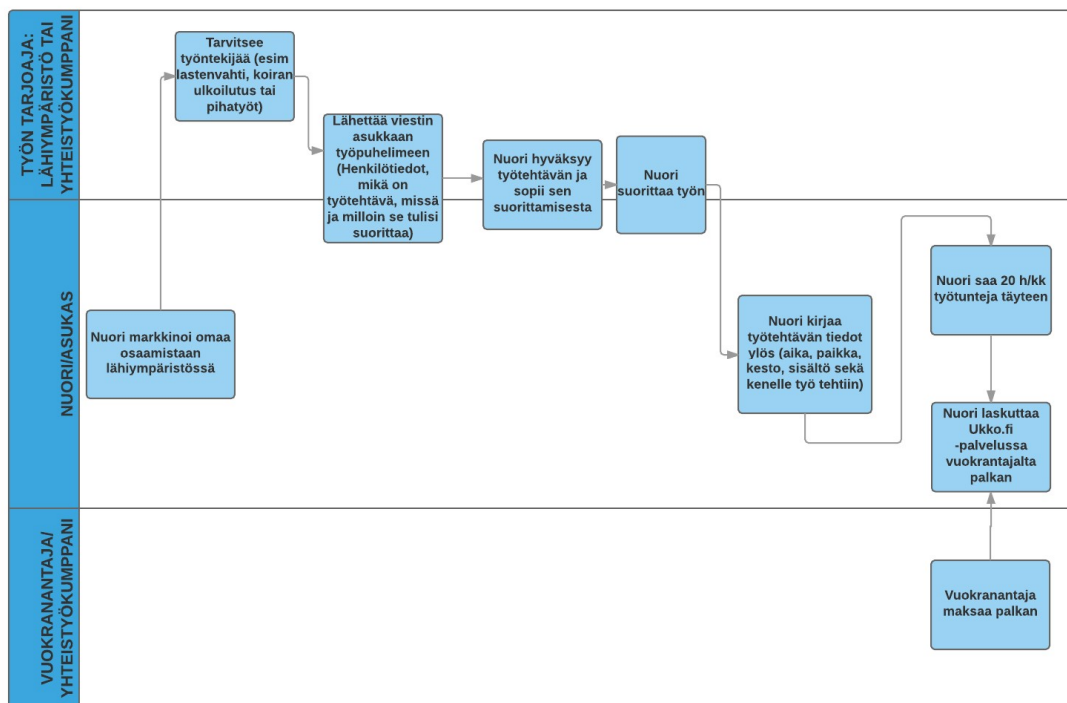
6. Tulokset

6.1. Homma himaan nykyinen prosessi

Kuvio 1. Homma himaan –palvelun nykyinen prosessi

Aineistosta on tunnistettavissa Homma himaan -palvelun nykyinen prosessi, joka on mallinnettu tällä hetkellä käynnissä olevien asumisen ja työn yhdistämisen kokeilujen pohjalta. Palvelun päämääränä tai missiona on vähentää nuorten asunnottomuutta yhdistämällä työ asumiseen. Nykyinen prosessi jakautuu seitsemään osaan. Ensimmäiseksi organisaatio hakee yhteistyökumppaneita, jotka voisivat tarjota nuorille asumisen ja työn yhdistelmää. Haku tapahtuu kontaktoimalla asumistoimijoita eri sektoreilta. Asumistoimijan ollessa valmis tarjoamaan nuorelle työn ja asumisen yhdistelmää aloittaa Homma himaan organisaatio asukkaan rekrytointiprosessin. Rekrytointiprosessissa organisaatio pyrkii erilaisia kanavien kautta mainostamaan avoimena olevaa työn ja asumisen yhdistelmää. Saapuneista hakemuksista valikoidaan nuoria haastatteluun ja tämän jälkeen valitaan sopivin asukas. Valinnassa painotetaan hakijan asumistilanteen vaikeutta. Sopivan asukkaan löydyttyä yhdistelmän tarjoaja, Homma himaan -organisaatio sekä nuori pohtivat vielä työtehtävien sisältöjä ja käytäntöjä. Nuoren kanssa tehdään työ- ja vuokrasopimus, jonka jälkeen nuori muuttaa ja aloittaa työt.

Kuvio 2. Työn ja asumisen yhdistäminen asukkaan arjessa

Työn ja asumisen yhdistämistä asukkaiden arjessa voidaan kuvata omana prosessinaan. Asukkaat pyrkivät aktiivisesti löytämään uusia työtehtäviä naapurustosta, markkinoimalla apuaan ja osaamistaan. Mahdolliset työtehtävät tulevat lähiympäristön ihmisiltä asukkaan työpuhelimeen, jolloin voidaan sopia työtehtävän esimerkiksi koiranulkoilutuksen, kaupassa käynnin tai pihatöiden

suorittamisen ajankohdasta. Tämän jälkeen asukas ilmoittaa työn tarjoajalle pystyykö ottamaan työtehtävän vastaan. Seuraavaksi asukas suorittaa työtehtävän sovittuna ajankohtana ja kirjaa työtehtävän sisällön, päivämäärän ja keston vuokranantajalle palautettavaan työkalenteriin. Kun 20 tuntia töitä kuukaudessa on täytynyt, voi asukas laskuttaa vuokranantajalta, joka on myös asukkaan virallinen työnantaja, yrittäjille suunnatun laskutuspalvelun kautta palkkansa. Jos asukas ei saa kahtakymmentä tuntia täyteen, jäävät puuttuvat tunnit rästiin, jolloin palkka maksetaan vasta kun 20 tuntia on täynnä.

6.2. Prosesseista toimivaan sosiaalipalveluun

6.2.1. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä esiteltiin tilastoja pääkaupunkiseudun nuorten asunnottomuudesta, vuokratason noususta ja asuntopulasta (kts esim. Lehtonen & Salonen, 2008). Näin ollen voidaan olettaa, että uusille halvemmille asumismuodoille, jotka helpottavat asumiskustannuksista selviämistä, olisi kysyntää nuorten aikuisten keskuudessa. Aineistosta kävi ilmi, että sekä yhteistyökumppanit, että nuoret uskoivat asumismuodolle olevan kysyntää. Työn ja asumisen prosessissa ongelmaksi nousi työtehtävien hakuun liittyvä, työn kysynnän vähyys, jonka katsottiin riippuvan neljästä tekijästä: 1. asuinalueella ei tunneta konseptia riittävästi 2. asuinalueella ihmisillä ei ole tarjota työtä tai he eivät uskalla ottaa yhteyttä 3. asukas ei ole itse tarpeeksi aktiivinen työtä etsiessään. Asukkaat kuvaavat tilannetta seuraavasti:

“20h kuussa, en itse pysty saamaan täyteen, koska ei kysyntää ja en itse osaa ehkä olla aktiivinen.” - Asukas 2

“Hankalaa saada ihmisiä innostumaan avun vastaanottamisesta. Onkohan tämä kulttuurinen ongelma?” - Asukas 1

Suurin osa organisaation jäsenistä näki rahoituksen eli resurssien puutteen suurimpana palvelun tarjonnan ylläpitoa ja kasvattamista estävänä tekijänä, sillä toiminnan pyöritys vapaaehtoistyövoimalla pidemmällä aikavälillä nähtiin mahdottomana:

“Rahoitusta tarvittaisiin uusien työntekijöiden palkkaamiseen, koska tämän hetkisillä henkilöstöresursseilla laajemman toiminnan pyörittäminen on hankalaa. Rahoituksen saaminen puolestaan edellyttää mielestäni selkeän strategian luomista ja sen

päättämistä, mihin rahoitus konkreettisesti käytetään ja mihin suuntaan ollaan menossa.” - Organisaation jäsen 1

6.2.2. Saatavuus

Palvelun saatavuuteen liittyvät kysymykset kytkeytyivät alueelliseen ja määrälliseen saatavuuteen, joista määrällinen saatavuus on mahdollista ymmärtää palvelun saavutettavuutena. Saavutettavuudella voidaan viitata myös siihen, kuinka vaivattomasti asiakkaan on mahdollista hakeutua kyseisen palvelun piiriin. Homma himaan -palvelun osalta alueellinen saavutettavuus näyttäytyy kahtiajakoisena. Työn ja asumisen yhdistäviä kokeiluja on käynnissä yhdeksässä taloyhtiössä ympäri pääkaupunkiseutua, mutta kuten yksi organisaation jäsen toteaa, ei ole mahdollista puhua vielä ilmiöstä. Myös verrattaessa työn ja asumisen yhdistämistä nuorten asunnottomuutta vähentävänä tekijänä muihin nuorten asunnottomuutta vähentämään pyrkiviin tukimuotoihin, voidaan huomata, että palvelu on vielä marginaalinen tekijä kentällä. Täten alueellisen ja määrällisen saatavuuden voidaan katsoa olevan vielä vähäistä. Homma himaan organisaation tavoitteena on kuitenkin, että asumisen ja työn yhdistämisestä tulisi varteenotettava malli asua:

“Vuonna 2020 Homma himaan -palvelun piirissä on nuoria ympäri Suomea ainakin tuhat. Palvelusta on tullut yksi luonteva vaihtoehto, kun nuori alkaa pohtia itsenäistymistä tai muuttoa. Töiden saaminen ja vuokratulojen säästäminen eivät enää ole pakollisia ennen oman kodin etsintää. Homma himaan tarjoaa myös tukea ja turvaa nuorelle. Asunnontarjoajat näkevät Homma himaan -palvelun kätevästä paikkana löytää tekijä työtehtäville, joita kukaan muu ei tekisi. Myös talojen ja naapurustojen asukkaat ovat huomanneet Homma himaan -nuorten tuomat edut arjessaan ja pitävät heitä asumisviihtyvyyttä lisäävänä tekijänä.” - Organisaation jäsen 5

Organisaation näkökulmasta nuorten rekrytointiprosessi osoittautui suhteellisen raskaaksi prosessiksi. Tämä liittyi pitkälti siihen, että hakijoiden yksilöllinen haastattelu koettiin liian työlääksi ja aikaa vieväksi menetelmäksi asukkaan valinnassa, etenkin kun pohdittiin palvelun kasvattamista. Tämä voi vaikuttaa palvelun saavutettavuuteen tulevaisuudessa. Toisaalta haastattelulla asukkaiksi valikoitui ‘juuri oikeanlaisia nuoria’. Asukkaiden rekrytoinnissa haasteena koettiin myös viestintä, sillä hakemuksia oltiin odotettu enemmän, kuin niitä saapui, joten voidaan kysyä saavuttaako tieto palvelun olemassa olosta riittävän suurta osaa kohderyhmästä. Myös aikataulujen yhteensovittamisessa nuorten, organisaation ja yhteistyökumppaneiden kanssa koettiin haasteeksi.

“Nuoret ovat myös varsin eri taustaisia (2. Asteen ja yliopisto-opiskelijoita, työttömiä, asunnottomia, kaverin sohvalla asuvia, itsenäistymistä hakevia kotona asuvia). Pettymys on ollut lähinnä se, etteivät hakijamäärät ole olleet erityisen suuret, noin 5 hakijaa per paikka.” - Organisaation jäsen 2

“Nuorten tavoittaminen ei aina ole ollut helppoa, vaikka meillä onkin ollut käytössä erilaisia kanavia ja kontakteja. Tulevaisuudessa olisikin ideaalia, että Homma himaan on palveluna niin tunnettu, että nuoret osaavat mennä suoraan etsimään asuntoa+työtä palvelustamme.” -Organisaation jäsen 4

Kaikki asukkaat kuitenkin kokivat, että palvelun piiriin oli helppo hakea, vaikka he tulivat hyvin erilaisista taustoista. Asukkaille rekrytointiprosessi näyttäytyi siis hyvin sujuvana. Tästä voidaan päätellä, että sosiaalisesti ja taloudellisesti palvelu näyttäisi olevan kohderyhmän sisällä hyvin erilaisten ihmisten saavutettavissa. Mitään taloudellisesti tai sosiaalisesti syrjivää tekijää palvelun piiriin hakeutumiselle ei löytynyt. Taloudellisesti palvelusta tekee erityisen saavutettavan se, että palvelun piirissä asumisen kustannukset ovat markkinahintoja huomattavasti alhaisemmat; keskineliövuokra palvelun piirissä on noin 12,57 €/kk ja keskineliövuokra pääkaupunkiseudulla on 18,08 €/kk (Tilastokeskus, 2017).

Palvelun saavutettavuuteen liittyy myös sopimuksellisten asioiden yksinkertaistaminen, joka nousi esille aineistosta. Organisaation puolelta sopimuksellisten asioiden toimivuudesta tuli ristiriitaisia arvioita. Osa koki, että sopimuksellinen puoli toimii sellaisenaan hyvin, mutta koska asumismuoto on uusi, sopimukselliset ja verotekniset asiat herättävät ihmisissä eniten kysymyksiä. Kaksi viidestä organisaation jäsenestä koki, että sopimuksellisessa puolella olisi erittäin paljon kehitettävää ja avuksi tarvittaisiin lausuntoja lainopilliselta neuvonantajalta, jos toimintamallin idea haluttaisiin viedä alkuperäisen suunnitelman mukaiseen muotoon, eli että työstä saatava korvaus olisi suoraa vähennystä vuokrasta.

Lisäksi, yhteistyökumppaneista toinen koki, että verotekniset ja tukimuotoihin liittyvät ongelmat varjostavat toimintaa ja voivat tulevaisuudessa johtaa asumismuodon laajemman käyttöönoton vaikeutumiseen eli määrällisen saatavuuden heikkenemiseen. Toisaalta, kaikki nuoret olivat tyytyväisiä sopimusten tekotapaan ja sopimusten sisältöön. He eivät nähneet, että sopimuksellisissa asioissa olisi parannettavaa.

6.2.3. Laadukas kokemus

Toimiva sosiaalipalvelu näyttäytyy Virtasen ja Stenvallin (2012, 63) mukaan asiakkaalle laadukkaana kokemuksena. Kaikki asukkaat korostivat palvelun piiriin hakemisen helppoutta, mutta työnkuvan muodostamisessa sekä työn jatkuvuuden takaamisessa suurin osa olisi kaivannut enemmän tukea organisaatiolta. Vuorovaikutus organisaation jäsenten sekä yhteistyökumppaneiden kanssa oli aluksi tiiviimpää, mutta asukkaat kokivat, että ajan kuluessa he jäivät monen työhön liittyvän asian kanssa yksin. Asukas 2 kuvaa tilannetta seuraavanlaisesti:

“Kesällä hommat menivät jäihin. Oli puhetta mitä työtehtävät voisivat olla, mutta kaikki oli auki ihan aluksi. Työn kehittäminen riippuu naapurustosta. Olisi hyvä olla jokin valmis malli. Itse en pidä epätietoisuudesta. Omien duunien keksiminen on rankkaa. Olen myös kuormittunut opiskelusta.” -Asukas 2

Asukkaan 1, 2 ja 4 mielestä työn ja asumisen yhdistämisen kokeminen mielekkääksi omassa arjessa riippuu pitkälti ihmisestä. Heidän mukaansa työn ja asumisen yhdistäminen nykyisellään toteutettuna vaatii erityistä aktiivisuutta, sosiaalisuutta, oma-aloitteisuutta, rohkeutta sekä monisuorittamiseen liittyviä elämönhallinnan taitoja.

“Kaikki ihmiset eivät ole aktiivisia luomaan itselleen työnkuvia. Se voi olla haastavaa nuorelle, joka ei ole aikaisemmin ole ollut töissä. Tämä on minun ensimmäinen työpaikka ja on vaikeaa verkostoitua. On tosi jännittävää mennä tarjoamaan tuntemattomille ihmisille töitään.” -Asukas 4

Kaikki asukkaat nostivat esille, että työn ja asumisen yhdistämiseen tällä mallilla liittyy ratkaisemattomia kysymyksiä, jotka aiheuttavat epätietoisuuden kokemuksia. Homma himaan - palvelun nykyisen prosessin osa on asukkaalle työn sisällön muodostaminen. Työn sisällön muodostamista nykyisellään voidaan kuvata myös omana osaprosessina. Sekä asukkaat, että organisaation työntekijät ja yhteistyökumppanit kokivat työn sisällön eli työnkuvan muodostamisessa haasteita, joiden voidaan katsoa heijastuvan kokemukseen, mikä palvelusta saadaan. Kaikki neljä nuorta kokivat, että heidän työnkuvansa on osin epäselvä, vaikka ennen töiden alkua pyrittiin kartoittamaan mahdollisia työtehtäviä taloyhtiössä sekä lähiympäristössä. Naapuriauttajina nuoret ovat pitkälti itse vastuussa oman osaamisensa markkinoinnista sekä työtuntien täyttymisestä. Koska työnkuvat vaihtelevat ihmisten tarpeiden eli kysynnän mukaan, on yksiselitteisen työnkuvan muodostaminen erittäin vaikeaa. Osa nuorista koki, että vapaat kädet tuovat mahdollisuuksia moneen,

mutta he jäivät kaipaamaan selkeyttä ja ohjausta. Nuoren 4 mukaan liika vapaus aiheuttaa myös sen, että hän ei jaksakaan hakea itselleen jatkuvasti uusia töitä ja sen vuoksi kuukausittaiset työtunnit jäävät täyttämättä. Nuori 1 kuvasi tilannetta seuraavasti:

“Tämä on keikkaluonteista hommaa, jossa ei ole vakinaisia työsuhteita. On hankalaa koko ajan markkinoida ihmisille palveluita. Olen käytännössä yksityisyrittäjä, joka tarjoaa palveluita. Tähän liittyy yrittäjyyden dilemma.” –Asukas 1

Myös organisaation jäsenet kokivat, että työn sisällön muodostamisessa olisi kehittämisen varaa. Kaikki vastaajat nostivat esille työnkuvan löyhyyden ja että tämä voi vaikeuttaa käytännön työntekoa arjessa. Suurin osa vastaajista toivoi, että töiden raamit saadaan selkeämmiksi, jotta tulevaisuudessa palvelulla olisi tarjota tarkempia esimerkki-työtehtäviä. Organisaation jäsen 2 piti hyvänä asiana, että työtehtävät eivät ole liian tarkasti määriteltyjä, jotta nuori saa tehdä työstään oman näköisensä. Kuitenkin hänen mukaansa nuoret tarvitsevat tämän vuoksi myös enemmän tukea työn sisällön suunnittelussa.

Yhteistyökumppani 1 toivoi apua organisaatiolta käytännönjärjestelyissä, jolla hän viittasi nimenomaan työtehtävien selkeyttämiseen. Molemmat yhteistyökumppanit ehdottivat kehitysideoita malleja ja ohjeita, joissa on konkreettisia esimerkkejä ja ideoita työtehtävien ja asumisen ja työn yhdistämisen käynnistämiseen. Toisaalta myös kaikki asukkaat kokivat, että palvelun piirissä oleminen on lisännyt heidän elämässään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja he ovat kiinnittyneet paremmin asuinympäristöönsä:

*“Rupattelen paljon naapureiden kaa. Olen myös luonut kontaktia lähialueeseen.”
–Asukas 3*

“Koska olen muutenkin sosiaalinen ihminen, on helpompaa liittyä yhteisöön. Tykkään myös auttaa ihmisiä.” –Asukas 1

“Olen oikeasti tutustunut naapureihin. Koska muutin uutena Helsinkiin, niin se on auttanut kotiutumaan.” Asukas 2

Kaikki asukkaat kokivat positiivisena asiana yhteisöllisyyden lisääntymisen lähiympäristössä. Asukas 2 nosti kuitenkin esille sen, että työn ja asumisen yhdistämisessä työn kulkeutumista kotiin ei voida välttää, sillä työtä tehdään samassa talossa, jossa asukas asuu:

“Joskus, jos itse on väsynyt mietin, että tarvitseeko olla asiakaspalvelija koko aika. En haluaisi lukea ryhmächättiä koko aika. Olen kokenut konseptin kuitenkin enimmäkseen piristävänä.” -Asukas 2

6.2.4. Vaikuttavuus

Homma himaan -palvelu pyrkii vaikuttamaan nuorten asunnottomuuteen työn ja asumisen yhdistämisen -asumismallin kokeiluilla, mallin levittämällä ja sen parantamisella niin, että mallista tulisi varteenotettava vaihtoehto asua ja elää edullisemmin. Tässä tutkimuksessa palvelun vaikuttavuutta asunnottomuuteen määrällisellä tasolla ei voida arvioida, sillä asumisen ja työn yhdistäminen on vasta kokeilutasolla, eikä se ole vielä laajalle levinnyt asumisen malli. Vaikuttavuutta voidaan kuitenkin tarkastella yksilön tasolla peilaamalla palvelun piiriin pääsemisen vaikutusta yksilön elämäntilanteeseen. Kaikki asukkaat asuivat ennen palvelun piiriin pääsyä hyvin epävarmasti, joten palvelun piiriin pääsy mahdollisti heille vakituisen asunnon ja kodin saannin. Koti voidaan määritellä kiintopisteeksi, josta ollaan suhteessa muuhun maailmaan (Huttunen, 2001, 328). Koti tilana otetaan emotionaalisesti haltuun eli siihen rakennetaan tunneside (Kivelä & Lempinen, 2010, 15). Kaikki asukkaat kokivat, että palvelu on auttanut heitä kotiutumaan ja oma asunto on luonut tietynlaista pysyvyyttä elämään:

“Kantsun ostarilla ikäihmiset moikkaavat. Mulla on tullut todella kannelmäkeläinen olo. Tunnen Alepan myyjät. Koska on tietynlainen vakiokuvio, alue on tullut erittäin tutuksi ja muuttunut kodiksi.” -Asukas 3

“Koska muutin uutena Helsinkiin, niin palvelu on auttanut kotiutumaan.” -Asukas 2

Voidaan siis todeta, että palvelu on pystynyt olennaisesti vaikuttamaan asukkaiden elämäntilanteeseen myönteisesti ja merkittävä asiakasmuutos on havaittavissa nimenomaan yksilön asunnottomuuden poistumisessa. Palvelulla on ollut myös myönteinen vaikutus nuorten sosiaalisen osallisuuden kokemukseen. Täten voidaan todeta, että palvelu tuottaa ainakin osaltaan toiminnan ydintavoitteen mukaista tulosta ja vaikuttavuutta. Toisaalta, aineistosta kävi ilmi, että Homma himaan organisaatiolla ei ole selkeää strategiaa eli suunnitelmaa, jossa esiteltäisiin keinot, jonka avulla tavoiteltu visio eli nuorten asunnottomuuden laaja-alainen vähentäminen saavutettaisiin. Lisäksi kysyttäessä, millaisena organisaation jäsenet näkevät Homma himaan -palvelun tulevaisuudessa, vastauksissa oli jonkin verran vaihtelua:

“Voimme pyrkiä esimerkiksi kouluttamaan asumistoimijoita, jolloin nämä voivat itse ottaa käyttöön Homma himaan-palvelun kaltaisia malleja. On myös mahdollista, että palvelu siirtyisi jossain määrin julkisesti rahoitetuksi toiminnaksi. Omasta mielestäni palvelun tärkein tavoite on se, että saamme aikaiseksi mahdollisimman suuren positiivisen vaikutuksen nuorten elämään, olivat kyseessä sitten suuremmat tai epäsuuremmat keinot.” -Organisaation jäsen 2

“Vuonna 2020 mukana on myös enemmän yritys/kaupallisia yhteistyökumppaneita yleishyödyllisten toimijoiden lisäksi, joiden kanssa Homma himaan palvelu toimii ikään kuin työsuhdeasuntoina. Esim. paljon nuoria työllistävät työnantajat, kuten vaikkapa Alepa, voisivat omistaa kokonaisen kerrostalon, jossa työntekijät asuisivat.”
Organisaation jäsen 5

7. Johtopäätökset

Tässä kohtaa työtä ollaan suoritettu prosessin kehittämisen kannalta kaksi olennaista osaa: nykyisen prosessin mallintaminen sekä sen arvioiminen. Niiden perusteella ollaan havaittu, että nykyisessä prosessissa on epäkohtia, jotka vaikuttavat Homma himaan -palvelun toimivuuteen. Prosessin epäkohtia kehittämällä voidaan päästä yhä lähemmäs Virtasen ja Stenvallin toimivan sosiaalipalvelun ideaalia. Yhteenvedona tuloksista voidaan todeta seuraavaa:

Laadukkaaseen kokemukseen asukkaiden osalta vaikuttivat työnkuvan muodostamiseen liittyvän prosessin epämääräisyys sekä asukkaiden, organisaation ja yhteistyökumppaneiden yhdessä ideoitujen työnkuvien eroavaisuus käytännön työtehtävistä. Asukkaat kokivat jääneensä yksin työnkuvan kehittämisen kanssa ja kaipasivat siihen tukea ja ohjausta. Voidaan siis pohtia, onko riittävä, että työn sisältöjä ideoidaan pariin otteeseen asukkaiden kanssa, jonka jälkeen töiden turvaaminen jätetään asukkaiden oman aktiivisuuden ja lähiympäristön kysynnän varaan. Toisaalta voidaan pohtia, onko konseptissa edes mahdollista luoda kovinkaan pysyviä ja rutinoituneita työnkuvia, sillä nämä ovat riippuvaisia pitkälti yksityisten ihmisten tarpeista. Yhtenä mahdollisuutena näen, että taloyhtiössä sovittaisiin tietyistä vakituisista tehtävistä, kuten kerhohuoneella peli-iltojen pitämisestä, asukkaiden kanssa. Myös kodinhoidon kanssa voitaisiin yrittää tehdä jonkinlainen yhteistyösopimus. Yksityisistä ihmisistäkin on varmasti mahdollista löytää niitä, joilla on jatkuva avuntarve esimerkiksi lastenhoidon tai kaupassa käynnin osalta. Joka

tapauksessa tiettyjen toimiviksi todettujen esimerkki-työnkuvien listaaminen sekä niiden että koko konseptin jatkuva esille tuominen asuintaloissa ja lähiympäristössä voisi saada ihmiset aktiivisemmin tarjoamaan nuorille töitä. Koska laadukkaan kokemuksen sosiaalipalveluissa on todettu muodostuvan nimenomaan työntekijän ja asiakkaan väliseen vuorovaikutussuhteen laatuun korreloiden, voidaan senkin perusteella olettaa, että yhteydenpidon vakiinnuttaminen asukkaiden ja organisaation välillä vähentäisi asukkaiden epävarmuuden kokemusta. Myös yhteistyökumppaneiden kokemuksen laadun parantaminen edellyttäisi selkeiden raamien ja vakiintuneiden käytänteiden luomista palvelun käyttöönottoon liittyen.

Toinen kehittämisen kohde liittyy sopimuksen solmimisen vaiheeseen, jonka toimivuutta voidaan pitää palvelun prosessin toimivuuden kannalta erittäin keskeisenä. Tapahtumana työ- ja vuokrasopimuksen solmiminen oli vaivatonta, mutta sopimuksen sisällölliset asiat nousivat tuloksissa esille ristiriitaisina kokemuksina, joilla koettiin olevan vaikutusta palvelun kasvumahdollisuuksiin. Verotukseen liittyvät kysymyksistä ja mahdollisista sopimusversioista tulisi konsultoida lainopillista. Kun näihin asioihin saadaan selvyys, hälventää tämä varmasti myös uuteen asumisen malliin liittyviä epäilyksiä. Sopimuksen tekoprosessi tulisi olla mahdollisimman automatisoitu, vaivaton ja selkeä ja kaikkiin toiminnan laillisuuteen sekä verotukseen liittyviin kysymyksiin tulisi olla vastaukset, jotta ne eivät näyttäytyisi yhteistyökumppaneille esteenä ottaa malli käyttöön. Näin olisi mahdollista parantaa palvelun saavutettavuutta myös yhteistyökumppaneiden osalta ja helpottaa sen levittämistä.

Myös rekrytointiprosessin keventämisellä voitaisiin säästää resursseja ja aikaa, millä pystyttäisiin taata, että palvelun ja asiakasmäärien kasvaessa pystyttäisiin takaamaan yhtä nopea palvelun piiriin pääseminen, sillä tämä seikka vaikuttaa sekä kokemukseen että saavutettavuuteen. Hannus (1993, 172) sekä Virtanen ja Stenvall (2012, 89) tuovat esille palveluiden osaprosessien sähköistämisen hyödyt toiminnan kehittämisessä. Tähän pohjaten, osittain sähköistetyn esihaastattelun toteuttamista voisi olla mielekästä pohtia.

Tuloksista nousi lisäksi esille, että kaikki osapuolet uskoivat palvelulla olevan kysyntää. Esille nousi kuitenkin myös hakemusten vähyys, jonka arveltiin johtuvan siitä, että palvelun markkinointi ja vapaista asunnoista viestiminen ei ollut tavoittanut riittävän suurta joukkoa kohderyhmän sisällä. Kysynnän vähyyttä ei organisaatiossa kuitenkaan liitetty siihen, että palvelu ei vastaisi asiakkaiden tarpeisiin. Hakijoiden vähyys johtuu todennäköisimmin siitä, että kohderyhmää ei ole saavutettu, kuin siitä, että kohderyhmässä ei olisi kysyntää palvelulle, sillä kaikki asukkaat kokivat, että

asumismuoto vastasi heidän tarpeeseen löytää taloudellisesti kannattava asumismuoto. Kysyntää palvelulle voisi olettaa olevan myös nuorten asunnottomuuden lisääntymisen myötä. Kehittämishankkeissa ja -ohjelmissa unohdetaan herkästi, että uusien toimintamallien ja palveluiden kehittäminen, levittäminen ja vakinaistaminen ovat kolme eri prosessia, joista pääpaino on useimmiten suunnittelussa, kun taas jälkimmäiset jäävät vähemmälle huomiolle (Jokinen, Malinen, Huikko & Tarvainen 2016, 35). Näin ollen organisaation pohdittavaksi jää palvelun markkinointiprosessin kehittäminen, minkä tulisi sisältää levittämisen taktiikoiden ja areenoiden selkeyttämistä. Palvelun markkinointiprosessin parantamiseen liittyy olennaisesti myös se, miten ja mitä väyliä käyttäen palvelusta viestitään. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportin (2011) mukaan viestintä tulisi kytkeä myös osaksi julkisten ja yleishyödyllisten palveluiden ydinprosessia, sillä viestinnän uusilla muodoilla, kuten sosiaalisella medialla, on yhä korostuneempi merkitys nyky-yhteiskunnassa. Etenkin uusien hankkeiden osalta hyvin suunniteltu ja koordinoitu viestintä nähdään yhtenä tulosten saavuttamisen perusedellytyksenä, sillä sen on todettu nopeuttavan hankkeiden käynnistymistä, parantavan näkyvyyttä ja edistävän hyvien toimintamallien levinneisyyttä. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2011.)

Rahoituksen eli resurssien puute linkittyi ensisijaisesti palvelun tarjonnan ylläpidon ja kasvattamisen mahdollisuuksiin. Paasion (2003, 40) mukaan sosiaalipalveluiden prosessin lähtökohdat ja panokset muodostuvat asiakkaan tarpeista ja ongelmista sekä henkilöstöstä ja materiaalisista resursseista, joissa resurssipanostuksen tulisi olla suhteessa asiakkaan tarpeisiin. Myös Laamanen ja Tinnilä (2002, 36) toteavat itsestäänselvyuden: prosessien ylläpitämiseen tarvitaan riittävästi resursseja. Resurssien puute ilmentää kolmannen sektorin hankkeiden tai projektien yleistä kompastuskiveä; yleishyödyllisen toiminnan rahoituksen turvaamisen vaikeutta (Pitkänen & Kaskinen 2015, 11, 55). Ongelmaksi ei nouse pelkästään työntekijöiden palkkaukseen liittyvä resurssipula; jos palvelua halutaan tarjota laajemmin, tulee huolehtia siitä, että toiminnan resurssit riittävät myös asukkaiden sekä yhteistyökumppaneiden ohjaamiseen ja tukemiseen. Vaihtoehtoja rahoituksen turvaamiselle voisi olla palvelun siirtyminen julkisen sektorin alle, esimerkiksi osaksi kuntien asumistoimintaa tai, että asunnon ja työn tarjoajat maksaisivat organisaatiolle vuokralaisten etsimisestä. Myös ARARIittävien resurssien turvaamiselle tulisi luoda oma strategiansa ja keinoja jatkuvan rahoituksen ylläpitämiseen tulisi kartoittaa laaja-alaisesti.

Erittäin merkittävänä kehittämisen kohteena vaikuttavuuden kannalta voidaan nostaa esille Homma himaan -palvelun strategian epämääräisyys. Strategialla on mukaan suora yhteys prosessien toimivuuteen ja siten myös palvelun vaikuttavuuteen (kts. esim. Laamanen & Tinnilä 2002; Virtanen

& Wennberg 2007). Jos Homman himaan -palvelun visiona on nostaa työn ja asumisen yhdistävä malli yleiseksi asumisen malliksi, jolla olisi merkittävä vaikutus nuorten asunnottomuuteen sekä yksilön että rakenteiden tasolla, olisi niiden keinojen määrittäminen, joilla tavoitteisiin päästään, ensisijaisen tärkeää.

Yhtenä organisaation tavoitteena oli digitaalisen alustan luominen palvelulle. Alusta voisi toimia samalla periaatteella kuin asunnon välityspalstat, mutta pelkän asunnon sijaan tarjolla olisi myös töitä. Lisäksi digitaalisen alustan avulla voisi olla mahdollista myös saattaa työtehtävien tarjoajat ja asukkaat yhteen esimerkiksi siten, että koiran ulkoiluttajaa tarvitseva voisi rekisteröityä alustalle ja ilmoittaa tarpeestaan, jonka jälkeen asukkaan olisi mahdollista poimia tehtävä alustalta. Olisi myös toivottavaa, että palkanmaksu ja tuntien kirjaaminen siirtyisi alustan kautta tehtäväksi. Tulevaisuudessa myös yksityisten ihmisten mahdollisuutta maksaa työstä korvausta tulisi pohtia. Yksityisen ihmisen voisi olla mahdollista maksaa korvaus tehdystä työstä alustan kautta työntekijälle eli asukkaalle ja se voitaisiin vähentää suoraa vuokrasta tai maksaa palkkana. Tässä haasteeksi muodostuu se, miten yksittäisestä työtehtävästä peritty korvauksen taso määritellään. Onko kyseessä puhtaasti sopimuksellinen asia, jossa työn hinta muodostetaan kysynnän ja tarjonnan kautta aina jokaisessa tapauksessa erikseen vai ohjaisiko Homma himaan -palvelu hinnoittelua jollain tavalla? Lisäksi tältä osin pohdittavaksi jäävät myös minimipalkkalainsäädäntöön, eläkemaksuihin ja verotukseen liittyvät kysymykset.

Lopuksi, työn ja asumisen yhdistämisen myötä palvelun piiriin päässeet nuoret eivät ole enää asunnottomia ja palvelun avulla ollaan pystytty luomaan menetelmä, jolla on vaikutusta asunnottomuuden rakenteellisen syyn eli vuokratason korkeuden kanssa selviytymiseen. Lisäksi asukkaat kokivat, että he ovat päässeet kiinnittymään lähiympäristöönsä paremmin ja saaneet elämäänsä aivan uudenlaista yhteisöllisyyden kokemusta. Tämä, jos jokin on jo itsessään upea saavutus. Seuraavaksi Homma himaan organisaation tulisi luoda suunnitelma, jossa määritellään ne konkreettiset keinot, joiden avulla on mahdollista ratkaista tutkimuksessa esiin tulleet epäkohdat ja näin kehittää palvelua edelleen niin, että siitä tulisi yhä toimivampi ja vaikuttavampi tekijä nuorten asunnottomuutta vastaan käydyssä kamppailussa.

8. Lähteet:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2016): Asunnottomat 2015 - Selvitys 1/2016
[/http://www.ara.fi/download/noname/%7BC003A167-BBC7-4282-A2A0-3F0061B9F6E9%7D/116308](http://www.ara.fi/download/noname/%7BC003A167-BBC7-4282-A2A0-3F0061B9F6E9%7D/116308)

Chamberlain, Chris & Mackenzie David (1992): Understanding contemporary Homelessness: Issues of Definition and Meaning. Australian Journal of Social Issues. Volume 27, Issue 4.

Hannus, Jouko. (1993): Prosessijohtaminen - Ydinprosessin uudistaminen ja yrityksen suorituskyky. HM&V Research Oy 1993. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Huttunen, Laura (2001): Kotona, maanpaossa, matkalla - Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa. Tampereen Yliopisto. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Jokinen, Sanna-Mari., Malinen, Jyrki., Pelto-Huikko, Antti & Tarvainen, Tom (2016): Olisinpa kotona - Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyhankkeen (2012-2015) tuotokset ja opit. Nuorisoasuntoliitto ry. RAY.

Josefsson, Anna-Maija (2008): Asunnottomana toisten nurkissa : sukulaisissa ja tuttavissa asuvien helsinkiläisten nuorten profiili. Helsingin Yliopisto.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/11151>

Kajosaari, A. (2015): Asuminen alueittain Helsingissä 2015. Tilastoja 2016. Helsingin kaupunki. Tietokeskus. Edita Prima Oy, Helsinki.
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_01_02_Tilastoja_41_2016_Kajosaari.pdf

Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho (2010): Arki hallintaan: Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. 2. painos. KOTA - lasten ja nuorten hyvinvointi ry. Turku.

Kivistö, Jarkko (2012): Suomen asuntohintakehitys ja siihen vaikuttavat tekijät. Suomen Pankki. Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto. BOF Online julkaisu.
<https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/8505/170020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
Luettu: 30.9.2017

Kortelainen, Jeremias (2017): Korkeakouluopiskelijoiden asumisen ongelmat pääkaupunkiseudulla. Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, Sosiaalitieteiden laitos.

Kortelainen, Jeremias (2016) Nuorten asunnottomuus Helsingissä - Ilmiön laajuus ja mahdollisia ratkaisuja. Kvartti 1/2016.
<http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/nuorten-asunnottomuus-helsingissa>
Luettu: 1.12.2017

Kilpeläinen, Päivi., Kostiainen, Eeva & Laakso, Seppo (2015): Toiveet ja todellisuus – Nuorten asuminen 2014. Suomen Ympäristö, 2/2015. Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy, Helsinki.

Kostiainen, Eeva & Laakso, Seppo (2015): Helsinkiläisten asunnottomuuspolut. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus raportteja 1/2015. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Lahti, 2015. Suomen Yliopistopaino Oy.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153533/ARAr1_2015_Helsinkilaisten_asunnottomuuspolut.pdf?sequence=3

Luettu: 22.11.2017

Laamanen, Kai (2001): Johda liiketoimintaa prosessien verkkona. Helsinki, Suomen Laatu keskus Koulutuspalvelut Oy.

Laamanen, Kai. & Tinnilä, Markku (2002): Prosessijohtamisen käsitteet. Terms and concepts in business process management. Helsinki/Tampere: Metalliteollisuuden Kustannus Oy.

Lehtonen, Leena & Salonen, Jari (2008): Asunnottomuuden monet kasvot. Suomen Ympäristö 3/2008. Ympäristöministeriö. Asunto- ja rakennusosasto. Edita Prima Oy, Helsinki.

Mäntysaari, Mikko (2001) Arviointi sosiaalipalveluissa. Katsaus arvioinnin peruskysymyksiin. Stakes. FinSoc Työpapereita 3/2001. Helsinki.

Oman muotoinen koti (2017). Tietoa meistä. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.

<http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/tietoa/>

Luettu: 14.11.2017

Paasio, Petteri (2003): Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialla. Stakes, FinSoc Työpapereita 3/2003.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77070/Tyopapereita3_03.pdf?sequence=1

Luettu: 27.11.2017

Pitkänen, Sari & Kaakinen, Juha (2004): Rajattomat mahdollisuudet. Esiselvitys pääkaupunkiseudun asunnottomien tuki- ja palveluasumisen kehittämissuunnitelmaa (2005-2007) varten. Ympäristöministeriö. Ympäristöministeriön monisteita 141. Asunto- ja rakennusosasto. Edita Prima Oy, Helsinki.

Rehunen, Antti & Rantanen, Manu & Lehtola, Ilkka & Hiltunen, Mervi (2012) Palvelujen saavutettavuus muutoksessa. Helsingin Yliopisto, Ruralia-instituutti. Raportteja 88. Seinäjoki.

www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja88.pdf

Luettu: 10.11.2017.

Seppänen-Järvelä, Riitta (2004) Prosessiarviointi kehittämissuunnitelmassa. Opas käytäntöihin. Stakes, FinSoc Arviointiraportteja 4/2004. Helsinki 2004

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75862/Arviointiraportteja4_04.pdf?sequence=1

Silvasti Tiina (2014): Sisällönanalyysi. Teoksessa: Massa, I. Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 33-48.

Tilastokeskus (2015) Väestö sukupuolen, iän ja perheaseman mukaan 2005-2014. Statfin-tietopalvelu. Tilastokeskus.

Tilastokeskus (2017): Vuokrat nousivat 2,6 prosenttia vuodessa (verkkajulkaisu). Julkaistu: 4.5.2017. Tilastokeskus, Helsinki.

http://www.stat.fi/til/asvu/2017/01/asvu_2017_01_2017-05-04_tie_001_fi.html

Luettu: 1.12.2017

Tammelin, Mia. (2010) Kokemuksia sosiaalipalveluista - Kuntouttavan työtoiminnan asiakasfoorumit Keski-Suomessa. Terveysten ja Hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino. Helsinki.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80025/197ff535-0630-413d-bc64-c7c14a0ea3a3.pdf?sequence=1>

Luettu: 1.12.2017

Tuomi, J. & Sarajärvi, Anneli (2009): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Jyväskylä.

Virtanen, Petri & Stenvall, Jari (2012): Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistaminen - Kehittämisen mallit, toimintatavat ja periaatteet. Tietosanoma Oy. Tallinna 2012.

Virtanen, Petri & Wennberg, Mikko (2007): Prosessijohtaminen julkishallinnossa. Edita Oy. Helsinki 2005.

Vuori, Pekka & Laakso, Seppo (2016): Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2016–2050. Tilastoja 2016/30. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja88.pdf>

Luettu: 3.11.2017

Ympäristöministeriö (2015): Nuorten asunnottomuuden vähentämistä valmistelevan työryhmän toimenpide-esitykset. Ympäristöministeriö. <http://www.ym.fi/download/noname/%7BF30F8063-30FF-4B8F-B7DA-F6CC60F9E3F8%7D/108259>

Luettu: 3.11.2017

Ympäristöministeriö (2016): Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016-2019.

Valtioneuvoston periaatepäätös 9.6.2016. [http://www.ym.fi/fi-](http://www.ym.fi/fi-FI/Asuminen/Ohjelmat_ja_strategiat/Paattyneet_hankkeet/Pitkaaikaisasunnottomuuden_vahentamis_ohj(1873))

[FI/Asuminen/Ohjelmat_ja_strategiat/Paattyneet_hankkeet/Pitkaaikaisasunnottomuuden_vahentamis_ohj\(1873\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Asuminen/Ohjelmat_ja_strategiat/Paattyneet_hankkeet/Pitkaaikaisasunnottomuuden_vahentamis_ohj(1873))

Luettu: 2.12.2017

9. LIITTEET:

KYSELYLOMAKKEET:

Organisaatio:

1. Miten yhteistyökumppaneiden löytyminen mielestäsi onnistui ja olivatko ne mieleisiä? Kuvaile prosessia.
2. Oliko asukkaiden rekrytointiprosessi mielestäsi onnistunut? Kuvaile mikä oli hyvää ja missä olisi kehittämisen varaa.
3. Miten työn sisällön muodostaminen onnistui? Kuvaile mikä oli hyvää ja missä näet kehittämisen varaa.
4. Toimiiko työn ja asumisen yhdistämisen sopimuksellinen puoli? Kuvaile mikä toimii ja missä näet kehittämisen varaa.
5. Näetkö asumisen ja työn yhdistämisen toimivana uutena asumismuotona? Kuvaile miksi asumismuoto on toimiva tai miksi ei.
6. Mitä toiminnan kasvattaminen mielestäsi vaatisi?
7. Millainen palvelu Homma himaan on vuonna 2020?

Yhteistyökumppanit:

1. Oliko organisaatiollenne helppo päätös lähteä mukaan Homma himaan -palvelun kokeiluun? Jos oli, niin miksi? Jos ei, niin miksi ei?
2. Millaista yhteistyö on ollut palvelun kanssa? Kuvaile mikä on ollut hyvää ja missä olisi kehittämisen varaa.
3. Onko jotain, mitä Homma himaan voisi tehdä toisin helpottaakseen yhteistyökumppanien löytämistä ja heidän mukana oloa hankkeessa?
4. Näetkö asumisen ja työn yhdistämisen toimivana uutena asumismuotona? Kuvaile miksi asumismuoto on toimiva tai miksi ei.
5. Mitä toiminnan kasvattaminen mielestäsi vaatisi?

Asukkaat:

1. Miksi valitsit tämän asumismuodon?
2. Millainen asunnonhakuprosessi oli mielestäsi? Kuvaile mikä oli hyvää ja missä olisi kehittämisen varaa.
3. Miten työn sisällön muodostaminen onnistui? Kuvaile mikä oli hyvää ja missä näet
4. Oletko tyytyväinen työnkuvaasi ja työsopimukseen?
5. Miten työn ja asumisen yhdistäminen on toiminut omassa arjessasi? Kuvaile mikä on ollut hyvää ja missä olisi kehittämisen varaa.
6. Koetko, että asumismuoto on lisännyt osallisuuttasi lähiyhteisöissäsi?
7. Näetkö asumisen ja työn yhdistämisen toimivana uutena asumismuotona? Kuvaile miksi asumismuoto on toimiva tai miksi ei.